СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – Свищов
Факултет „Производствен и търговски бизнес”
Катедра „Икономика и управление на туризма”

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Сборник с доклади

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Председател:
доц. д-р Петя Иванова
Членове:
проф. д-р Марияна Божинова
проф. д.и.н. Милко Палангурски
доц. д-р Мариана Янева
доц. д-р Тихомир Личев
гл. ас. д-р Любка Илиева
гл. ас. д-р Любомира Тодорова
гл. ас. д-р Павлин Павлов

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
проф. д-р Марияна Божинова – (България)
Членове:
проф. д-р Лариса Корганашвили (Грузия)
проф. д-р Алфред А. Розенблум (САЩ)
проф. д-р Алфонсо Варгас (Испания)
доц. д-р Петя Иванова (България)
доц. д-р Мариана Янева (България)
доц. д-р Татяна Манастерска (Полша)
доц. д-р Ю-Чен Чанг (Тайван)
доц. д-р Сергей Илькевич (Русия)
доц. д-р Насирли Бейтулла (Азербайджан)

Технически секретар – Емилия Станева

ISBN 978-954-23-1764-7

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. Петя Иванова
Вместо предговор 9

Пленарен доклад
Проф. М. Божинова
АКТУАЛНИ АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ 13

ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ И ИНОВАЦИИ

Prof. Andrey Zahariev, Assoc. Prof. Stoyan Prodanov, Head Assist. Prof. Emil Tsanov, PhD, Assist. Prof. Stefan Prodanov, PhD; Mariana Moneva-Dauo, Phd Student
PROJECT NOVAE AND INTERREG PROGRAMME – A NEW APPROACH FOR DEVELOPMENT OF THE LOWER DANUBE TOURIST DESTINATION 27

Доц. д-р Петя Иванова, докторант Симеон Симеонов
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТУРИСТА, ПРАКТИКУВАЩ КУЛИНАРЕН ТУРИЗЪМ 36

Доц. д-р Иванка Николова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАРАСТВАНЕ НА ПРИХОДИТЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО 45

Доц. д-р Снежинка Кадиева
НЯКОИ НОВИ КОНЦЕПЦИИ ЗА ХОТЕЛИТЕ НА БЪДЕЩЕТО 53

Доц. д-р Ваня Василева, Йорданка Марчева
СЪВРЕМЕННИ ОСОБЕНОСТИ В РАЗВИТИЕТО НА РЕСТОРАНТЬОРСТВОТО В КИПЪР 62

Доц. д-р Снежана Иванова, Александрина Енева
ИНОВАЦИИТЕ В НОВИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СВЯТ 70

Доц. д-р Катя Илиева
РЕСУРСИТЕ НА СОЛЕНИТЕ ЕЗЕРА В АКВАТОРИЯТА НА БУРГАС И РОЛЯТА ИМ В РАЗВИТИЕТО НА АЛТЕРНАТИВНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ В РЕГИОНА 81

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИНСТРУМЕНТИТЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ИМИДЖА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ 91

Доктор Никола Гайдаров, докторант Ралица Георгиева
СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ПРОДУКТИ НА ТУРОПЕРАТОРИТЕ
ПО ДЕЛОВИ И ХАЗАРТЕН ТУРИЗЪМ 98

Ст. преп. Маргарита Панчева
С ГРИЖА ЗА КЛИЕНТА ПРИ ПОДГОТОВКАТА И ПРОВЕЖДАНЕТО
НА ОРГАНИЗИРАНИ ОБИКОЛНИ ПЪТУВАНИЯ ИЗ БЪЛГАРИЯ,
ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ФРЕНСКИ ТУРИСТИ.....108

Преп. д-р Севджан Сабриева
СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА
ИНФРАСТРУКТУРА В ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ 117

Докторант Данаил Алеков
ДИНАМИЧНИ И СТАЦИОНАРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОГРАМИ.....124

Докторант Илиян Дуков
ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ТЪРСЕНЕ НА
ОРГАНИЗИРАНИ ЕДНОДНЕВНИ ПЕШЕХОДНИ ЕКСКУРЗИИ.....133

Mohamed Mostafa Albaz
THE ROLE OF SMART HUMAN RESOURCES IN IMPROVING THE
EFFICIENCY OF LOGISTICS INVESTMENT IN SMEs 141

ТУРИСТИЧЕСКИ БИЗНЕС И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Доц. д-р Генка Рафаилова
ВЗАИМОВРЪЗКА МЕЖДУ КРЕАТИВНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО
И ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ 151

Доц. д-р Мария Станкова
ВЪЗМОЖНОСТИ НА ИНДУСТРИЯТА НА ТУРИЗМА ЗА СОЦИАЛНО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО 161

Доц. д-р Еленита Великова
АНАЛИЗ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА УДЪЛЖАВАНЕ НА СЕЗОНА
В БЪЛГАРСКИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ КУРОРТИ.....169

Gordana Stojmenović, проф. д-р Любчо Варамезов
ОПИТЪТ НА СРЪБСКИТЕ ПРОИЗВОДСТВЕНИ КОМПАНИИ
В LEAN ПРОИЗВОДСТВОТО.....179

Доц. д-р Светослав Илийчовски, доц. д-р Ася Панджерова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ, АНГЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 187

Гл. ас. д-р Галя Кушева
АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ В КУРОРТЕН КОМПЛЕКС ПАМПОРОВО ПРЕЗ ЗИМНИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЕЗОН ЗА ПЕРИОДА 2017-2019 г. 195

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
ДИНАМИКА НА СЕЗОННОСТТА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 203

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 211

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ИНОВАТИВНОСТ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ФИРМИ 218

Ас. д-р Любомира Тодорова
ПРОЯВЛЕНИЕ НА СИВАТА ИКОНОМИКА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР НА Р. БЪЛГАРИЯ 227

Ас. д-р Павлин Павлов
ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 234

Ас. д-р Пламен Петров
ДИНАМИКА В РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2019 ГОДИНА 241

Асен Божиков
КИБЕРАТАКИТЕ – СЪЩЕСТВЕНО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД ХОТЕЛИТЕ В ДИГИТАЛНАТА ЕРА 248

Докторант Таня Рисемова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИ ОБЩИНИ ПО ТЕЧЕНИЕТО НА ДОЛЕН ДУНАВ 256

Докторант Жаклин Коен
ПРОЦЕСНО УПРАВЛЕНИЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ ОПЕРАЦИИТЕ В ПРЕДЕН ОФИС 264

Докторант д-р Владимир Бойчев
МЕДИЦИНСКИ ИЛИ МЕДИКАМЕНТОЗЕН ТУРИЗЪМ – ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ 272

Докторант Зорница Златанова
МАРКЕТИНГОВИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ ОЦЕНКА НА ТУРИСТИЧЕСКИ КОМПАНИИ, ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ИНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГА 281

ФИНАНСОВИ, ОТЧЕТНИ, ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ И СОЦИАЛНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА

Доц. д-р Людмил Найденов, гл. ас. д-р Марияна Павлова-Бънова
МЕСТНИ ДАНЪЦИ И ЕФЕКТИВНОСТ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 291

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ В ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ НА ТУРИСТИ 301

Доц. д-р Галя Иванова - Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА РАЗХОДИТЕ ЗА БЕЗПЛАТНА ХРАНА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 311

Ас. д-р Йордан Стефанов Йорданов
ПРОБЛЕМИ ПРИ ПЕНСИОННОТО ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗАЕТИТЕ В ТУРИЗМА 318

Изследовател д-р Александрина Александрова АНАЛИЗ НА БАЗИСНИ ПОКАЗАТЕЛИ ОТНОСНО ТУРИЗМА В СТРАНИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ 326

Докторант Росен Колев
НЕОБХОДИМОСТ ОТ НОВИ ПОДХОДИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО НА СЕБЕСТОЙНОСТТА 334

Докторант Димчо Шопов
ВЛИЯНИЕ НА ВИСОКАТА ДЪРЖАВНА ЗАДЛЪЖНЯЛОСТ ВЪРХУ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНДУСТРИЯ НА СТРАНИТЕ ОТ ЕС 342

Докторант Борислава Славова-Петкова
СОЦИАЛЕН ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 351

МАРКЕТИНГОВИ, ТЪРГОВСКИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Светла Ракаджийска
СИМВОЛИКА И КОМУНИКАЦИЯ ЗА ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....359

Проф. д-р Стоян Маринов, д-р Галина Илиева
ТУРИСТИЧЕСКО ТЪРСЕНЕ НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР КАТО ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....368

Доц. д-р Иван Марчевски, доц. д-р Ваня Григорова
МАРКЕТИНГОВИТЕ МРЕЖИ ОТ ФИРМИ – СЪВРЕМЕННА ТЕНДЕНЦИЯ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ 375

Assoc. Prof., PhD Tatiana Manasterska, The President Stanislaw Wojciechowski
MANAGING AND MEETING THE DEMANDS OF OLDER TOURIST MARKET.....384

Доц. д-р Галина Захариева
ПРИНОС НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ УСЛУГИ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА 390

Доц. д-р Искра Пантелеева
СТРАТЕГИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИЗМА – НЯКОИ МЕТОДИКО-ОРГАНИЗАЦИОННИ ВЪПРОСИ..398

Доц. д-р Мариана Янева, доц. д-р Николай Цонев
КОНСУЛТАНТСКА ОЦЕНКА НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН 404

Доц. д-р Соня Алексиева, Росен Петков
КОНКУРЕНТНО ПРЕДИМСТВО НА УСТОЙЧИВОТО ХРАНЕНЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО – ПОТРЕБИТЕЛСКИ ПОЛЗИ, ПРОБЛЕМИ И ТЕНДЕНЦИИ.....414

Доц. д-р Иван Желев
ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ ПРИ ФАСИЛИТИ МЕНИДЖМЪНТА НА ХОТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ.....423

Доц. д-р Пенка Горанова
КОНЦЕПЦИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ХОТЕЛСКИ КОМПЛЕКС.....431

Доц. д-р Анатолий Асенов, докторант Зорница Крумова
ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТРЕЛСТВА И ПРЕД ЛИДЕРСТВОТО В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР.....439

Гл. ас. д-р Емил Николов
ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ ОТ ИНТЕГРИРАНЕТО НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНУДСТРИЯ НА БЪЛГАРИЯ 447

Гл. ас. д-р Маргарита Мишева
ЕЛЕКТРОННА ТЪРГОВИЯ В ТУРИЗМА – ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦИИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....454

Гл. ас. д-р Надежда Веселинова
ГЪВКАВОТО ЛИДЕРСТВО – ФАКТОР ЗА УСПЕШНИ ПРОЕКТИ В ТУРИЗМА 462

Гл. ас. д-р Зоя Иванова
ФОРМИРАНЕ ПОВЕДЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 468

Гл. ас. д-р Милен Динков
СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ.....475

Гл. ас. д-р Галя Георгиева, гл. ас. д-р Иван Маринов
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ.....483

Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов
ТЕОРЕТИЧНИ МОДЕЛИ ЗА ОЦЕНКА НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ.....491

Гл. ас д-р Светослав Калейчев
ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ РОБОТИЗАЦИЯТА И ТУРИСТИЧЕСКИЯ МАРКЕТИНГ.....499

Ас. д-р Бойчо Бойчев
ОРГАНИЗАЦИОННО-УПРАВЛЕНСКИ СТРУКТУРИ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 507

Доктор Веселина Портарска
МОДЕЛ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА РАЙОН РИЛА-ПИРИН, С ЛОКАЦИЯ БАНСКО 515

Докторант Александър Димитров
ПРЕДИМСТВА НА МОБИЛНАТА ТЪРГОВИЯ (M-COMMERCE) В СЪВРЕМЕННОТО ХОТЕЛИЕРСТВО.....525

Д-р Мирослав Кръстев, ас. д-р Калоян Цветков
ОЦЕНКА НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ НАГЛАСИ ПРИ ПОСЕТИТЕЛИТЕ НА НЕДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ.....534

Докторант Кристина Георгиева
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПОЗИЦИОНИРАНЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ БЪЛГАРИЯ.....543

Докторант Йоана Огнянова
ВЛИЯНИЕ НА БРАНДИНГА НА КУЛИНАРНАТА ДЕСТИНАЦИЯ ВЪРХУ МОТИВАЦИЯТА НА ТУРИСТИТЕ.....551

Докторант Ирина Карадакова
ИЗМЕРЕНИЯ НА ЛОЯЛНОСТТА В ТУРИЗМА.....557

Докторант Ивайло Иванов
АКТУАЛНИ ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ХОТЕЛСКИТЕ ОНЛАЙН РЕЗЕРВАЦИОННИ СИСТЕМИ.....566

Докторант Нина Костадинова
ЛИДЕРЪТ – КЛЮЧОВ ФАКТОР ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА ЕКИПНАТА РАБОТА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ.....575

ПРАВНИ, ИСТОРИЧЕСКИ И КУЛТУРНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Таня Парушева
ОПАЗВАНЕ И СЪХРАНЯВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ НА КУЛТУРНИЯ ТУРИЗЪМ ЗА БЪДЕЩЕТО.....583

Доц. д-р Тихомир Личев
РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИЯТ И КУЛТУРНО ПОЗНАВАТЕЛЕН ТУРИЗЪМ ПО ДУНАВСКОТО КРАЙБРЕЖИЕ.....589

Доц. д-р Милена Стоянова, доц. д-р Ивайло Владев
СКАЛНИТЕ МАНАСТИРИ В СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ КАТО ТУРИСТИЧЕСКИ ОБЕКТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....597

Доц. д-р инж. Стойна Цвяткова, маг. Емилия Маринова
ПОТРЕБИТЕЛСКО ТЪРСЕНЕ И НЕОБХОДИМОСТ ОТ СЪЗДАВАНЕ НА ИНОВАТИВЕН МОДЕЛ ЗА ИНТЕГРИРАН ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ В СВИЩОВ, С ЕЛЕМЕНТИ НА КУЛТУРЕН, ДУХОВЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....605

Dr. Mahmoud Khalifa, Assoc. Prof
THE ANALYSES OF PUBLIC POLICIES FOR THE REVITALIZATION OF THE TOURISM SECTOR IN EGIPT AFTER THE 30th OF JUNE REVOLUTION....614

Д-р Константин Григоров
МЕСТНИ ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА И ТЕХНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ 620

ПРОСТРАНСТВЕНИ И ЕКОЛОГИЧНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Константин Калинков
ОСНОВА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЧЕРНОМОРСКИ КУРОРТИ 629

Доц. д-р Петя Иванова
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА ЧРЕЗ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТИ 640

Доц. д-р Марина Николова
УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРСКИТЕ ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ТЕРИТОРИИ 651

Доц. д-р Иван Килимперов, доц. д-р Красимир Александров
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕЧКИ ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН „ТРАКИЯ“ 658

Гл. ас. д-р Нели Веселинова, проф. д-р Веселин Бояджиев
ТУРИЗЪМ, РУРАЛИЗЪМ И ДЕМОГРАФСКАТА КАТАСТРОФА 664

Гл. ас. д-р Румен Недков
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СВОГЕ 673

Гл. ас. д-р Явор Станев
РАЗВИТИЕ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ СЕКТОР ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ЖИВУЩИТЕ В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН 680

Докторант Иво Балевски
СЕЛСКИЯТ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ - ЕДНА РАЗЛИЧНА ГЛЕДНА ТОЧКА....686

Докторант Владо Божилов
ДОБРИ ПРАКТИКИ В „ЗЕЛЕНА“ ПОЛИТИКА В ХОТЕЛИЕРСТВОТО..693

ИЗСЛЕДВАНИЯТА И ПРЕПОДАВАНЕТО В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

Доц. д-р Александр Аверин
DIGITAL-СТРАТЕГИИ ПРОДВИЖЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ ИНДУСТРИИ СПОРТА И ТУРИЗМА 703

Старший преподаватель Юлия Иванова
ОСОБЕНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИМИДЖА И ПРОДВИЖЕНИЯ УНИВЕРСИТЕТОВ ТУРИСТКОГО ПРОФИЛЯ НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ 711

Доц. д-р Ирена Емилова
МЕТОДЪТ „АНАЛИЗ НА СЛУЧАЙ“ ПРИ ПОДГОТОВКАТА ПО ДИСЦИПЛИНАТА „ЕКОТУРИЗЪМ И ИНФРАСТРУКТУРА“..... 719

Докторант Стилияна Басмаджиева
РАЗРАБОТВАНЕ НА МЕТОДОЛОГИЧНА РАМКА ЗА АНАЛИЗ НА МАКРОУПРАВЛЕНИЕТО НА ЗДРАВНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 724

Жилкова Ю. В., Макаренко З. В.
К ВОПРОСУ ОБ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ЗНАЧЕНИИ ЭКСКУРСИИ 734

СТУДЕНТСКИ НАУЧНИ ДОКЛАДИ

Магистър Невена Руменова Лясковa
МУЗЕИТЕ НА ВЕЛИКО ТЪРНОВО - ОТ МИНАЛОТО ДО НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ..... 749

Бакалавър, Анжелина Василева
РАЗКРИВАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛ ЗА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ В ПРИРОДНО-КЛИМАТИЧНИТЕ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ ДАДЕНОСТИ НА ГРАД СВИЩОВ 755

Студент Петя Костова
ИКОНОМИКАТА НА ПРЕЖИВЯВАНИЯТА И НЕЙНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ТУРИЗМА 762

Студент Фелия Попова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ДИГИТАЛНИЯ МАРКЕТИНГ В ТУРИЗМА..... 769

Студент Марта Лазарова
ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ В ТУРИЗМА..... 776

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Свищов, 11-12 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 10-годишнината от създаването на специалност „Икономика на туризма“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

ISBN 978-954-23-1764-7

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТРЕЛСТВА И ПРЕД ЛИДЕРСТВОТО В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР

Доц. д-р Анатолий Асенов
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов
Докторант Зорница Крумова
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов

Резюме: *В настоящата статия е разгледано лидерство и проблемите в дейността му. Направено е разграничение между понятията лидерство и ръководство. Представени са проблемите пред българските предприятия в туристическия сектор в областта на лидерството. Разгледани са личностните качества и характеристики, които притежава един успешен лидер. Изведени са препоръки за справяне с проблемите в областта на лидерството в туристическия сектор.*

Ключови думи*: лидерство, ръководство, организации,*

1. Въведение

Лидерството е формата, чрез която силата на личността се изявява и реализира в обществения живот. Различията между хората продиктуват изпъкването на едни личности пред други. Като още в древността те са заставали начело на рода, а с течение на времето и на гилдията, на града, на държавата и пр. Интересът към лидерството като предмет се заражда през края на XIX и началото на XX век, а различните прояви на лидерството могат да се открият още в каменната ера.

Масово хората имат представа за значението на понятието лидерство, но когато трябва да изкажат точна формулировка, възниква затруднение. Често лидерството се асоциира с мениджмънта, ръководителя, което не е правилно. Хората в дадена група, които заемат ролята на водачи и имат последователи, дължат това на техните лични качества, на природата им и на социално-психологическите им характеристики, които притежават.

2. Характеристика на лидерството. Разлика между лидерството и ръководството

Думата има английски произход – leader, като произлиза от глагола lead, който има няколко значения. Най-популярните от тях са – водя (по пътя), ръководя, вървя начело, убеждавам, увещавам, карам (в

смисъл принуждавам), предумвам, скланям, командвам, предвождам, дирижирам, начело съм (в шествие например), пръв съм (по успех например), изпреварвам, (давам) пример, и др. В Речника на чуждите думи в българския език – лидер е „вожд, водач, ръководител на политическа партия, на професионален съюз, на обществена организация". Феноменът "лидерство" се разглежда още от древността, но през различните културно-исторически периоди, отношението както и средствата, използвани за обяснението му се променят. Научните изследвания провеждани през последния век дават различна светлина върху лидерството.

Толкова много и различни са мненията относно феномена лидерство, че психологът по мениджмънт Ралф Стогдил, казва: „... има почти толкова много определения на лидерството, колкото са хората, които са се опитвали да дефинират концепта" (Карастоянов, http://rdsc.md.government.bg/BG/).

След направен научен преглед над цитираните определения характеризиращи лидерството, бихме могли да обобщим, че той се определя като процес на повлияване за постигане на определени цели или визия. Гари Юкъл твърди, че до 80те години на XX век, се поставя акцент върху целесъобразните и когнитивни процеси, за разлика от днешните, които се основават на емоционалните характеристики на влиянието оказвано от лидера.

Объркване в точното определение на лидерството се причинява и от използването на понятия като мениджмънт, контрол, ръководство и управление като взаимозаменяеми. Трябва да се отбележи, че всички тези понятия са сходни, но не са взаимозаменяеми.

В настоящата статия ще разграничим понятията ръководител и лидер. „Ръководителят е официално назначено лице, чиято функция е да организира колектива за достигане на цели, поставени пред него от определена институция, докато лидерът е лице, издигнато от групата, за да я организира при решаването на определени задачи. Ролята на ръководителя е да свежда обществените интереси до изпълнителите като ги съчетава с личните им интереси". (Асенов, 2012) Лидерът няма такава функция. Ръководството се регламентира по формален път, докато лидерството – по неформален. Степента на стабилност, устойчивост и постоянство при двете социални роли също се различават. Ръководството не се влияе или не в голяма степен от настроенията на групата за разлика от лидерството, което е в зависимост от тях. Съществена разлика се открива и в средствата, които се използват за въздействие, властта и отговорностите. Властта на ръководителя е нормативно

утвърдена, неговата отговорност е официална, а средствата му за въздействие с висока степен на задължителност и обезпечени с административни санкции. Авторитетът на лидера се крепи само на личните му качества. Отговорността му е твърде неопределена, средствата му за въздействие са изключително социално-психологични на базата на наказващото и възнаграждаващото поведение, социалния натиск и пр.

3. Успешният лидер – качества и характеристики

Факт е че в много от случаите именно лидерите, а не ръководителите, успяват по-ефикасно да подсилят служителите и да обединят груповите им усилия за постигане на поставените цели. Не всеки служител може да води. Необходимо е да притежава определени личностни качества и умения.

Организационните психолози, на база проучването им над лидерството, открояват множество черти, които практиката определя като лидерски. Колкото повече такива черти притежава лидера, то толкова е по-изявен. Като някои от тях са: Лидерът е активен, общителен и се интересува от реализирането на интересите и целите на групата. Приема проблемите на екипа като свои и не остава безразличен към тях. Трябва по всяко време да е активен и да предлага нови идеи, но също така и да изслушва и да не пренебрегва предложенията на членовете на групата. Задача на лидера е да съдейства на всеки един от екипа за участие в обсъждането и реализирането на всяка задача. Тези качества печелят уважението и одобрението на групата.

Имено това отношение разграничава лидера от останалите ръководни длъжности. Всеки ръководител, би могъл да усвои лидерските умения. Но за целта е нужно да осъзнае, че именно тази фина „механика“ от управленски инструментариум ще му помогне в създаването на един по-обогатен и ефикасен управленски стил.

4. Проблеми пред лидерството в туристическия сектор.

“Питър Дракър твърди че лидерството е изключително важно, критично за “здравето” на групата, организацията и обществото и всъщност няма заместител, който най-точно да предава значението на неговото качество за развитието на всяка човешката общност. Повечето автори разглеждат проблема за лидерската ефективност предимно като въпрос за качеството и състоянието на управлението.

Ефективните лидери, инстинктивно фокусират своите усилия върху екипните резултати, а не върху индивидуалните постижения. За разлика от работните групи, където фокусът е върху оптимизиране на

личностния принос, екипното представяне е съвкупност от индивидуалните части. То изисква допълнителни, полифункционални умения, цели, които дефинират общи работни резултати и подход, който обединява индивидуалните умения в едно цяло. Всичко това води до силна взаимна отговорност." (Хаджиев, 2011)

В съвремието развитието на бъдещите лидери е изключителна важност за осъществяване на стратегическата цел на организацията. Изхождайки от факта колко големи ресурси влага всяка една компания за създаването на бизнес стратегия, отразяваща промените в процесите и структурата им, е не допустимо пренебрегването на лидерството като част от бизнес стратегията, предвид неговата значимост. За да има успешно бизнес развитие компанията трябва да притежава и успешни лидери. Като за начало трябва да се отговори на някой важно въпроси, гарантиращи по-нататъшния фирмен успех. Въпроси от типа: Какъв тип организационна култура и лидери са необходими? Как да се привличат и мотивират добрите кадри? Отговорите на тези въпроси седят в основата на бъдещото успешно реализиране на бизнес стратегията на организацията.

Голям е броят на фирмите провалили се заради подценяване на лидерската си стратегия. Има редица проучвания по въпроса за лидерството като резултатите сочат, че изпълнителните директори са на мнение, че лидерският талант е името факторът, който определя до голяма степен бъдещето организационно развитие. Но въпреки това проблемът с липсата на лидери съществува. Без лидерство дори и най-добрата стратегия остава нереализирана и губи своя потенциал. За това е необходимо не само наличието на лидер, а и обмислянето какъв точно тип лидерство е подходящ за съответната стратегия.

Доброто обмисляне върху лидерската стратегия допринася за повече ползи не само на отделните индивиди и екипи, но и на цялата организация. Това може да се постигне само при подходяща комбинация между компонентите. Често фирмите прибягват към заобиколни подходи, които им спестяват средства за момента, но в бъдеще те се оказват лоша инвестиция. Фирмите трябва да инвестират в лидерската стратегия, за да се постигнат дълготрайни ползи. Самото обучение трябва да съдържа реални бизнес проблеми и да е колективна дейност, предвид факта, че в днешно време лидерите не работят самостоятелно. Сътрудничеството се осъществява както при формалните, така и при неформалните лидери.

Координираните действия са необходими на организацията за увеличаване на резултатите и развитието на служителите, въпреки че

индивидуалните човешки качества лежат в основата на успех. Развитието на всеки един от служителите довежда до повишаване на организационното ниво, но успехът се гарантира от фокусиране на вниманието върху лидерството. Неговата култура и развитие на капацитета му.

Икономическата среда е променлива, сложна и несигурна. Това изисква от лидерите да предусещат влиянието на обкръжаващата ги среда и да действат съобразно нея. Успешното им справяне в името такива критични ситуации се гарантира от тяхната предварителна подготовка. Умението им да мислят към индивидуалното развитие, екипите, организациите и заинтересованите лица.

Важно качество за ефективните лидери е умението им да виждат своите силни и слаби страни и да притежават система от убеждения, помагаща им в разбирането на заобикалящият ги свят.

Съществен проблем е неумението за предаване на личните разбирания към останалите служители, проблем върху който лидерите трябва да обърнат внимание и да минимализират ситуациите на неразбиране от страна на екипа.

Успешни са тези лидери, които успяват да извлекат потенциала на хората в организацията и да се стиковат правилно спрямо нагласите и поведението им.

Показателят за ефективно лидерство е качеството и честотата на продуктивните разговори между отделните лидери.

Важно лидерско умение е създаването на устойчива организация. Задачата на лидерът е да се справи със сложните и доста често с неясни резултати бизнес проекти, и с цел те, които от своя страна биха могли да се променят с времето. Лидерът влияе както на вътрешната, така и на външната среда като създава положителна нагласа у страните, които са заинтересовани. Това постига чрез управление на очакванията и обособяване на общи цели. Успешният лидер ще обособи заинтересованите лица и ще установи добри отношения с тях.

Активността, която притежава туристическата сфера, му дава водеща роля в съвременната икономическа обстановка на глобализиращия се свят. За функционира успешно туристическата дейност зависи от различни фактори – природни условия, културни предпоставки и разбира се уменията на туристическите кадри. За разлика от повечето сектори, успехът на туризма се определя до голяма степен от човешкия фактор. Този факт изисква от кадрите, които работят в туристическия сектор да имат подходяща квалификация. От особено голяма важност

е именно за мениджърите да притежават подходящите за отрасъла лидерски и ръководни умения.

Нараства броя на компаниите в туристическия сектор, които насочват вниманието си над ролята на лидерството. Качественото управление на екипа е в основите на гарантирания бъдещ успех. Но проблемът с осъзнаването на този факт все още стой, тъй като не всички компании избират този път. Някои от туристическите компании избират да предоставят управлението на човешките ресурси на аутсорсингови компании. Кой от двата метода е по-добър ще покаже времето.

Управлението на екипи, мотивирането на участниците и осигуряването на подходяща среда за увеличаване на производителност и иновативност в проектната дейност в туризма изискват надеждни лидерски качества, влиятелни умения и оценяване на организационната политика на туристическото предприятие. Тези умения са неизменна част от управлението на човешките ресурси в и са особено важни за управлението на организациите.

Основен проблем за туризма си остава въпроса с кадрите. Този проблем не е само в България, а и по целия свят. Това произтича от подценяване на предварителната подготовка на кадрите, които са заети в туристическия бранш. Както в цялата страна, така и в този сектор се наблюдава изтичане на кадри с висок потенциал и внасяне на такива без никакъв опит. Некачествените кадри не могат да предоставят качествено обслужване и това влияе на отлива на туристическия поток от чуждестранни и местни посетители.

За да се справи с проблемите и да привлече повече туристи, бизнесът трябва да насочи внимание върху квалификацията на служителите, да увеличат доходите и условията на труд.

От изключително голямо значение е своевременното разбиране на значимостта на лидерството от бизнеса. Това ще гарантира сигурността и развитието на организацията. В днешно време методите за справяне с тази материя са многобройни. Всяка една фирма би могла да се обърне към консултантска организация, която да проведе нужният подбор и обучение на кадри и лидери, съответстващи а нуждите на бизнес стратегията на фирмата. В бъдеще някои от качествата, който ще са необходими на един лидер са: гъвкавост; емпатичност; комуникативност и меки умения; бързо и непрестанно учене; и автентичност.

Заключение

Проблемите на лидерство пречат на достигането на организационна ефективност. От една страна лидерството се разглежда като наличие на определен набор от качества, свързани с тези, които успешно оказват влияние или въздействат на другите, от друга - лидерството е процес не на силово въздействие, а на насока за достижение на целите на групата или организацията. Лидерството е специфичен тип управленско взаимодействие, основан на най-ефективно съчетание на различни източници на власт и насочен към убеждаване на хората за постигане на общи цели.

Лидерството се различава от собственото управление и основата му лежи на отношенията „лидер – последовател“, а не „ръководител – подчинен“.

Успешният лидер не трябва просто да притежава определени качества, а трябва да притежава тези, които са съответстващи на бизнес стратегията на организацията.

Трябва да се прави ясно разграничаване между лидера и мениджърите, ръководителите, директорите и останалите ръководни постове в организацията. От важно значение е да се отбележи, че лидерът не винаги е формалният ръководител на организацията.

Както в българските предприятия, така и в чуждестранните проблема с лидерската материя стои. Този проблем е бил причина за разпадането на различни организации.

За успешното функциониране на организациите и реализирането на бизнес стратегиите е от значение ефективното лидерство. Поради този факт трябва да се обърне внимание на тази материя в дългосрочен план.

В бъдеще нуждата от лидери, не само по отношение на бизнеса, но и в политическата сфера ще става все по-осезаем.

ЛИТЕРАТУРА

Асенов, А. (2012) Лидерство и ръководство

Дракът, П. (2000) Мениджмънт предизвикателства пред XXI век.

Дракър, П. (2004) Дракър за всеки ден/ Питър Дракър

Илиев, Йо. (2013) Известии. Списание на ИУ – Варна, том 4, стр. 7-19

Карастоянов, Г. Основни психологически теории за лидерството

http://rdsc.md.government.bg/BG/

Хаджиев, К. Специфични измерения на лидерството в екипна среда http://ebox.nbu.bg/ssc/index2.php?id=ne3/13.%20Kristiyan%20Hadjiev&z

=%D0%A1%D0%BF%D0%B5%D1%86%D0%B8%D1%84%D0%B8%D1%87
%D0%BD%D0%B8%20%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0
%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BB%D0
%B8%D0%B4%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%
82%D0%BE%20%D0%B2%20%D0%B5%D0%BA%D0%B8%D0%BF%D0%B
D%D0%B0%20%D1%81%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0&n=13.%20%D
0%B3%D0%BB.%D0%B0%D1%81.%20%D0%B4-
%D1%80%20%D0%9A%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%8
F%D0%BD%20%D0%A5%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B8%D0%B5%D0
%B2,%20%D0%9D%D0%91%D0%A3